

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Частина 2

**COMBAT HORTING AND ACTIVITIES
OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT
AUTHORITIES**

ІРПІНЬ – 2021

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

Частина 2

**04–05 січня 2021 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 09.01.2021 № 8).*

Науковий керівник конференції

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Грищук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Гарбовський Л. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали

Міжнар. наук.-практ. конф., 04–05 січня 2021 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. – Ч. 2. – 1560 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Університетом державної фіскальної служби України. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

ЗМІСТ

Кукушкін К. М., Єрьоменко Е. А., Самоха І. М. Виховне та оздоровче призначення програми бойового хортингу	10
Єрьоменко Е. А. Ціннісні орієнтації спортсменів бойового хортингу на здоровий спосіб життя	25
Зверєв А. В., Єрьоменко Е. А., Вєхтєв В. В. Інноваційні підходи до освоєння оздоровчих цінностей бойового хортингу	43
Єрьоменко Е. А. Фізична культура спортсмена бойового хортингу	61
Кайдаш О. Ю., Єрьоменко Е. А., Кукушкін К. М. Бойовий хортинг і мотиви фізичного виховання спортсменів	81
Карасевич С. А., Єрьоменко Е. А., Бабурнич С. А. Оцінка індивідуального здоров'я спортсмена бойового хортингу	97
Грек Т. В., Єрьоменко Е. А., Дорошенко М. М. Гармонізація ціннісних переконань юного спортсмена бойового хортингу у сімейному виховному середовищі	125
Єрьоменко Е. А. Особливості виховання юних спортсменів бойового хортингу в різних за структурою сім'ях	143
Єрьоменко Е. А. Виховний ідеал як орієнтир педагога з бойового хортингу	162
Самоха Д. М., Єрьоменко Е. А., Кіблицький Р. В. Бойовий хортинг та здоров'яорієнтований світогляд учнів	182
Сазонова Т. В., Єрьоменко Е. А., Каменюка О. В. Елементи здорового способу життя у системі бойового хортингу	203
Самоха І. М., Єрьоменко Е. А., Кіблицький Р. В. Профілактика шкідливих звичок особистості у системі бойового хортингу	224
Карасевич С. А., Єрьоменко Е. А., Близнюк О. В. Бойовий хортинг та біологічне значення рухової активності спортсменів	245
Сокол Є. М., Єрьоменко Е. А., Гречаний О. М. Бойовий хортинг як середовище здорового способу життя	265
Єрьоменко Е. А. Воля до перемоги як фундамент бойового хортингу	283
Шевчук І. В., Єрьоменко Е. А., Вознюк М. Г. Форми організації навчання та класифікація методів тренування в бойовому хортингу	301
Єрьоменко В. Е., Кіблицький Р. В., Єрьоменко Е. А. Оздоровчий ефект фізичних вправ бойового хортингу	322
Дорошенко М. М., Єрьоменко Е. А., Вєхтєв В. В. Вправи для розвитку правильного дихання у юних спортсменів бойового хортингу	342
Єрьоменко Е. А. Організація тренувань спортсменів бойового хортингу в оздоровчому режимі	358

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СПОРТСМЕНІВ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ НА ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ

СРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ Збройних Сил України, учасник бойових дій.

***Анотація.** У даній науковій статті розглянуто напрями вдосконалення виховних технологій щодо формування ціннісного ставлення до своєї життєдіяльності в учнів спортивних секцій бойового хортингу. Відзначається, що високі духовні цінності (самоцінність людської особистості, пріоритет духовного над матеріальним, турбота про ближнього, духовно і фізично здорова сім'я) і моральні (почуття відповідальності у вирішенні особистих і суспільно значущих життєвих завдань) цінності в галузі бойового хортингу є тією базисною основою становлення уявлень про здоровий спосіб життя, яка створює учню бойового хортингу зразки ціннісного ставлення до бойового хортингу як засобу фізичної культури людини. Наголошується на необхідності підвищення професіоналізму і працездатності спортсменів через ціннісне ставлення до тренувань та змагань. Виділено елементи формування морально-етичних якостей школярів і студентів, які займаються бойовим хортингом. Показані напрями підвищення спортивної підготовки через вдосконалення фізичних якостей: сила, витривалість, швидкість, спритність, гнучкість, а також виховну систему бойового хортингу. Надано методичні рекомендації щодо коригування програми всебічного морально-духовного виховання спортсменів бойового хортингу різних вікових груп і надбання ними позитивних ціннісних орієнтацій.*

***Ключові слова:** ціннісні орієнтації, бойовий хортинг, здоровий спосіб життя, людська особистість, фізичне виховання, духовні цінності.*

Актуальність наукового дослідження. Безумовно, чим міцніше закладений фундамент, тим вище може бути зведена споруда; чим більше турбот про фізичне виховання дитини, тим більших успіхів вона досягне в загальному розвитку, в науках, в умінні працювати і бути корисною людиною для суспільства. В жодному іншому віці фізичне виховання не пов'язане так тісно із загальним вихованням, як у шкільні роки. Ростити дітей здоровими, сильними, життєрадісними – завдання не тільки батьків, але і кожного закладу освіти, оскільки у них діти проводять більшу частину дня. З цією метою передбачені заняття з бойового хортингу, які слід будувати відповідно до психологічних особливостей конкретного віку, доступності та доцільності вправ. Комплекси вправ повинні бути цікавими, а також передбачати фізіологічно і педагогічно необхідне і виправдане навантаження, що задовольняє потреби юного спортсмена в русі.

Правильно організоване фізичне виховання сприяє формуванню хорошої статури, профілактиці захворювань, поліпшенню діяльності внутрішніх органів і систем людського організму. Але для повноцінного розвитку дуже необхідне морально-етичне виховання.

Цінності бойового хортингу. Залучення спортсменів бойового хортингу до фундаментальних культурних цінностей, до числа яких належить і морально-етична, і

фізична культура, стає головним засобом досягнення мети виховної системи бойового хортингу [1–12; 19–31].

Цінності бойового хортингу необхідно розглядати як єдність об'єктивних і суб'єктивних цінностей. Найбільш значущими у формуванні ціннісних ставлень особистості до фізичної культури є:

1) цінності об'єктивних форм фізичної культури спортсменів:

матеріальні цінності (спортивні споруди, інвентар для фізкультурно-спортивної діяльності, предмети мистецтва);

історичні цінності (історії великих спортивних перемог, становлення виду спорту бойового хортингу, діяльність видатних людей в галузі фізичної культури);

цінності – суспільні відносини (до спорту, до здоров'я, до персоналій-носіям фізичної культури);

інформаційні цінності (публікації, трансляції в ЗМІ та мережі інтернет).

2) цінності суб'єктивних форм фізичної культури спортсменів:

фізичні цінності (фізичний розвиток, стан організму в процесі фізкультурно-спортивної діяльності);

духовно-моральні цінності (наявність високого духовного ідеалу; життєва установка на служіння благородним цілям: Батьківщині, ближнім; естетичне ставлення до світу; дотримання принципів гуманізму, справедливості, честі; прагнення до саморозвитку; прийняття об'єктивних цінностей фізичної культури);

психічні цінності (знання про особливості рухової активності, функціонування організму людини, способи здоров'язбереження; міжособистісне спілкування; особисте самоствердження).

Крім того, до духовних цінностей бойового хортингу відносяться накопичені практикою і наукою спеціальні фізкультурні знання, відображені у відповідних теоріях бойового хортингу, фізичної культури і спорту, і що містяться в різних методичних актах, підручниках, монографіях, довідниках досягнень, правилах змагань [13].

Якою мірою ці цінності будуть освоєні в процесі тренувань та освіти окремим спортсменом бойового хортингу, залежить від чинників і умов їх освоєння. Наприклад, бойовий хортинг для людини, яка не бажає ним займатися, навряд чи представляє якусь реальну цінність. Люди ж, долучені до бойового хортингу, дані цінності освоюють, з користю застосовують, а по можливості і розвивають.

Ціннісне ставлення спортсмена до бойового хортингу являє собою свідоме сприйняття особистістю об'єкта «вид спорту бойовий хортинг», що виражається в готовності і здатності використовувати його цінності з метою самовиховання і саморозвитку.

Ціннісне ставлення спортсмена до бойового хортингу необхідно розглядати як інтеграцію більш приватних відносин до різних об'єктів фізичної культури, ситуацій, подій в області бойового хортингу, тобто до об'єктивних і суб'єктивних форм фізичної культури засобами бойового хортингу. Ставлення особистості до будь-якої конкретної цінності бойового хортингу буде складатися з наступних компонентів: аксіологічного (наскільки значима для особистості дана цінність); інтелектуального (що знає особистість про цю цінність); емоційного (які емоції відчуває особистість при освоєнні даної цінності); діяльнісного (яких зусиль докладає особистість для оволодіння даною цінністю).

Високі духовні цінності (самоцінність людської особистості, пріоритет духовного над матеріальним, турбота про ближнього, духовно і фізично здорова сім'я) і моральні (почуття відповідальності у вирішенні особистих і суспільно значущих життєвих завдань) цінності в галузі бойового хортингу є тією базисною основою становлення уявлень про здоровий спосіб життя, яка створює учню бойового хортингу зразки ціннісного ставлення до бойового хортингу як засобу фізичної культури людини [14–18]. Відповідно складаються відносно стійкі зразки поведінки при використанні засобів бойового хортингу для власного фізичного вдосконалення. Наявність образу (зразка) є найважливішою умовою ефективності

подальших виховних впливів щодо формування у спортсмена ціннісного відношення до бойового хортингу.

Аксіологічний компонент являє собою сукупність відносно стійких цінностей бойового хортингу. Суб'єктивне сприйняття і присвоєння цінностей спортсменом бойового хортингу визначається багатством його особистості, розвиненим загальнокультурним мисленням і свідомістю, досвідом діяльності у сфері бойового хортингу, наявністю індивідуальної системи використання його засобів, відповідних спрямованості особистості, її інтересам, актуального стану психофізичних і функціональних можливостей і здібностей.

У процесі занять бойовим хортингом людина актуалізує лише ті його цінності, які набувають для неї життєвого і професійно необхідного сенсу. На цій основі у свідомості спортсмена формується образ культурної особистості майбутнього професіонала як сукупність цілей, ідей, установок, коригуючих індивідуальний досвід культурної практики і пов'язані з ними переживання, переконання, зв'язки і відносини. Асимілюючи і перетворюючи суспільно необхідні і соціально-групові цінності, спортсмен будує власну систему цінностей, елементи якої набувають вигляду аксіологічних функцій.

Цінності бойового хортингу можуть бути диференційовані з таких підстав, які наведено нижче.

Цінності-цілі бойового хортингу – розкривають значення і сенс індивідуальних цілей включення у систематичну фізкультурно-спортивну діяльність і досягнення високих спортивних результатів за допомогою її культурної стратегії і тактики життєдіяльності, успішності реалізації професійних планів і намірів психічного і фізичного благополуччя, збереження і зміцнення здоров'я тощо.

Цінності-знання бойового хортингу – визначають впорядковану систему теоретико-методологічних, науково-практичних (філософських, соціологічних, психолого-педагогічних, медико-біологічних) і спеціальних знань, необхідних для розуміння природних і соціальних процесів сполученого функціонування фізичної культури всього суспільства і особистості спортсмена, вміння їх адаптивного, творчого використання для особистісного та професійного самовдосконалення при виконанні тренувальної, навчальної, професійної та соціокультурної діяльності.

Цінності-засоби бойового хортингу – створюють основу для досягнення цінностей-цілей: оволодіння закономірностями, принципами, засобами, формами, методами, прийомами та умовами їх використання в фізкультурно-спортивній діяльності у системі бойового хортингу для розвитку творчої індивідуальності у самозміні, самонавчанні, самовихованні, у досягненні необхідного психоемоційного стану, культури міжособистісного спілкування, в оцінці і контролі за ефективністю їх використання тощо.

Цінності-відносини бойового хортингу – характеризують людину як активного суб'єкта діяльності системи бойового хортингу з певним мотиваційно-особистісним ставленням до самого себе, професійної діяльності, до природного і соціального середовища, в яких здійснюється його фізкультурно-спортивна діяльність, а також ставлення до її учасників.

Цінності-якості бойового хортингу – розкривають значення і сенс придбання, розвитку, виховання і корекції різноманітних взаємопов'язаних якостей і властивостей особистості (індивідуальних, психофізичних, комунікативних, статусно-позиційних, діяльнісно-професійних), які забезпечують людині повноцінне самовираження і самореалізацію в когнітивній, емоційній і поведінковій сферах при виконанні фізкультурно-спортивної діяльності у системі бойового хортингу, професійної та життєдіяльності в цілому.

Виділені групи цінностей бойового хортингу утворюють систему як змістовну основу фізичної культури особистості людини [32–48]. Очевидний зв'язок між групами цінностей бойового хортингу: цінності-цілі визначають характер цінностей-знань і цінностей-засобів; цінності-відносини визначаються характером цінностей-цілей і цінностей-якостей тощо. Система цінностей бойового хортингу є основою і критерієм прийняття або неприйняття спортсменом бойового хортингу нових або раніше вироблених цінностей. Чим багатше світ

цінностей спортсмена бойового хортингу, тим ефективніше і цілеспрямованіше йде у нього відбір і приріст нових цінностей, їх перехід у мотиви поведінки і діяльність.

Ціннісні орієнтації спортсменів на здоровий спосіб життя і їх відображення в життєдіяльності

Вивчення ціннісних орієнтацій спортсменів на здоровий спосіб життя дозволяє виділити серед них умовно чотири групи. *Перша група* включає в себе абсолютні, загальнолюдські цінності, які отримали у спортсменів оцінку величезного значення (від 70 до 90 %). До них відносяться: вдале сімейне життя, мужність і чесність, здоров'я, всебічний розвиток особистості, інтелектуальні здібності, сила волі і зібраність, вміння спілкуватися, володіння красою і виразністю рухів. *Друга група* «переважних цінностей» (від 60 до 70 %) – гарна статура і фізичний стан, авторитет серед оточуючих. *Третя група* цінностей отримала найменшу оцінку «суперечливих» за те, що в них одночасно представлені ознаки великого і невеликого значення (від 40 до 60 %). Вона включає наявність матеріальних благ, успіхи в роботі, задоволеність навчанням, заняття бойовим хортингом, хороший рівень розвитку фізичних якостей, цікавий відпочинок. *Четверта група* цінностей названа «приватними», оскільки її змісту спортсмени надають невелике значення (від 20 до 30 %) – знання про функціонування людського організму, фізична підготовленість до обраної професії, громадська активність.

Менше половини спортсменів має певні уявлення про тісний взаємозв'язок загальної та фізичної культури в своєму особистісному розвитку і відповідно до цього приймають поведінкові рішення. Серед причин неухай до підтримки свого фізичного стану спортсменами відзначається нестача часу (20 % жінок і 40 % чоловіків) і відсутність необхідної завзятості, волі, наполегливості (15 % жінок і 25 % чоловіків) [49–63]. Це свідчить про недостатню організованість і вимогливості до себе спортсменів в організації життєдіяльності, де органічно присутні і вольові початки.

Турбота про свій фізичний стан відрізняється у жінок і чоловіків. У жінок це проявляється в підтримці «зовнішніх» форм стану (пропорції статури – 30 %, співвідношення зросту і маси тіла – 55 %, особливості фігури); у чоловіків відзначена турбота про розвиток мускулатури – 70 %, пропорцій статури – 60 %, фізичних якостей – 50 %. Ці факти свідчать про необхідність більш диференційованого підходу до методик бойового хортингу для осіб різної статі. Шлях до загальнокультурного розвитку, а, отже, і до здоров'я починається з оволодіння знаннями, але спортсменам шкільного віку не вистачає пошуково-пізнавальної активності для їх поповнення і розширення.

Особисте ставлення спортсменів до здоров'я як умова формування здорового способу життя

Ставлення спортсменів бойового хортингу до здоров'я обумовлене об'єктивними обставинами, в тому числі вихованням і навчанням. Воно проявляється в діях і вчинках, думках і судженнях спортсменів щодо факторів, які впливають на їх фізичне і психічне благополуччя. Диференціюючи ставлення до здоров'я на адекватне (розумне) і неадекватне (безтурботне), ми тим самим умовно виділяємо два діаметрально протилежних типи поведінки спортсмена по відношенню до факторів, що сприяють або загрозливі його здоров'ю.

Кожна людина хоче бути здоровою. Однак, навіть у ситуації хвороби люди нерідко поводяться неадекватно до свого стану, не кажучи вже про те, що в разі відсутності хвороби вони далеко не завжди дотримуються санітарно-гігієнічних вимог. Очевидно, причина невідповідності між потребою у здоров'ї і його дійсною повсякденною реалізацією людиною полягає в тому, що здоров'я зазвичай сприймається людьми як щось безумовно дане, як само собою зрозумілий факт, потреба в якому хоча і усвідомлюється, але подібно кисню, відчувається лише у ситуації його дефіциту. Чим адекватніше відношення людини до здоров'я, тим інтенсивніше турбота про нього.

Має сенс виділити два типи орієнтації (відношення) до здоров'я. Перший – в охороні здоров'я орієнтований, перш за все на зусилля самої людини, або умовно «на себе». Другий

переважно «зовнішній», коли зусиллям людини відводиться другорядна роль. До першого типу відносяться, в основному, особи з гарною самооцінкою здоров'я; вони є переважно *інтеріалами*, яких характеризує схильність приписувати відповідальність за результат своєї діяльності власним зусиллям і здібностям. До другого типу відносяться особи переважно з поганою і задовільною самооцінкою здоров'я, *екстеріали*, що приписують відповідальність за результати своєї діяльності зовнішнім силам і обставинам. Отже, характер турботи людини про здоров'я пов'язаний з її особистісними якостями [64–78]. Звідси випливає, що виховання у спортсменів адекватного ставлення до здоров'я нерозривно пов'язане з формуванням особистості в цілому і передбачає відмінності у змісті, засобах і методах цілеспрямованих впливів.

Виховання загальної культури спортсменів бойового хортингу

Мораль, як форма суспільної свідомості, є зводом правил, норм, вимог, які регулюють відношення і взаємодію учнів бойового хортингу, їх поведінку.

Поведінку спортсменів оцінюють за ступенем відповідності певним правилам. Ці правила дозволяють оцінити вчинок і прийти до єдиної думки: добре чи погано вчинила людина. Правило, що має загальний характер, тобто поширюється на багато однакових вчинків, називають моральною нормою. Норма визначає, як спортсмен має чинити в тій чи іншій конкретній ситуації. Норми можуть спонукати спортсменів до певних вчинків і дій, а можуть і забороняти їх. Залежно від сфер відносин між людьми (професійна, сімейна, міжнародна та інші) норми об'єднуються в групи і регулюються вихідним началом тієї чи іншої сфери – моральними принципами. Так, норми взаємин у педагогічному середовищі Національної федерації бойового хортингу України (НФБХУ) і взагалі системи бойового хортингу регулюються принципами гуманізму, демократизму між представниками різних національностей – принципами взаємоповаги, партнерства.

Поняття моралі, що мають загальний характер, тобто охоплюють не окремі відношення, а всі сфери взаємин, і спонукають спортсменів скрізь і всюди керуватись ними, мають назву *моральні категорії*. До них належать такі категорії, як справедливість, доброта, обов'язок, гідність, честь, щастя та інші чесноти [79–94]. Суспільство та система бойового хортингу виробляє для спортсменів *зразок моральної поведінки* – моральний ідеал, до якого повинні прагнути всі, вважаючи його розумним, красивим, корисним.

Моральні правила, норми, принципи, категорії, ідеали виступають як форма суспільної моральної свідомості. Індивідуальна мораль з позицій науково-матеріалістичної концепції детермінована суспільством, однак людина вільна у виборі норм поведінки і повинна відповідати за свій вибір.

Моральна культура спортсмена – це засвоєння особистістю моральних норм, принципів, категорій, ідеалів суспільства на рівні власних переконань, дотримання їх як звичних форм особистої поведінки. Структуру моральної культури спортсмена складають знання, почуття, відношення, поведінка. Тому змістом виховної роботи тренера з бойового хортингу, вчителя, класного керівника щодо становлення моральної культури учнів бойового хортингу є формування у них системи моральних знань, почуттів, ставлень, поведінки.

Моральний розвиток особистості проходить три стадії. На доморальному рівні дитина виконує вимоги, боячись покарання. На конвенційному рівні дотримання моралі визначається намаганням належати групі, суспільству, відповідати їх вимогам з метою самозбереження. Третій рівень морального розвитку автономний: людина добровільно обирає моральну поведінку, бо переконана, що жити їй потрібно згідно норм, прийнятих нею добровільно. Педагогіка і психологія бойового хортингу трактують процес морального розвитку аналогічно. Відмінністю є те, що розвиток розуміють не як спонтанний, генетичний рух, а як результат соціального і педагогічного впливу. Зміст морального виховання учнів бойового хортингу передбачає утвердження принципів загальнолюдської моралі – правди, справедливості, патріотизму, доброти, працелюбності та інших добродійностей на національному ґрунті.

Система бойового хортингу ставить надзвичайно високі вимоги до морального ставлення людини до себе – порядність, чесність, совісність, правдивість, справедливість, працелюбність, гідність, честь, дотримання слова, вірність (громадянська, товариська і подружня); до інших людей – повага до старших, свого родоводу, тактовність, толерантність, ствердження гуманних стосунків, гостинність; до праці – повага, любов до вільної праці, чесна праця, шана праці, побожне ставлення до хліба, відданість отчій землі. Ці ідеї, ідеали, погляди, норми поведінки, збагачені тисячолітнім досвідом мудрості українського народу, несуть могутній моральний потенціал, який слугує успішному засвоєнню загальнолюдських цінностей учнями бойового хортингу.

На морально-етичне виховання у системі бойового хортингу впливає дві морально-ціннісні концепції: духовна і концепція вільного західного світу. Духовне виховання передбачає знання учнями бойового хортингу історії та філософії бойового хортингу, хортинської моралі, філософії буття людини, мистецтва, навчання індивідуальному духовному досвіду. Значна частина провідних педагогів заходу, а також педагоги України, вважають, що в основі морального виховання мають бути людські цінності, свідомість, позитивна етика та мораль. Зміст морального виховання у системі бойового хортингу визначений в цілому цінностями прогресивної західної цивілізації. Школа бойового хортингу формує ряд моральних якостей за допомогою так званої поведінкової методики виховання. Ця методика передбачає вільну ігрову обстановку, співробітництво спортсменів і наставників, у якому формуються комунікативні навички, уміння взаємодіяти, приймати рішення, розв'язувати життєві проблеми, обирати цінності.

Формування моральної культури спортсменів здійснюється у різноманітних видах діяльності: спортивній, навчальній, трудовій, громадсько-корисній, особливо таких її видах, де учні бойового хортингу поставлені в ситуації безпосереднього вияву турботи про інших, надання допомоги і підтримки, захисту слабшого, молодшого, хворого, дитини тощо.

До форм морального виховання спортсменів відносять спеціальні тренувальні заняття, уроки, етичні бесіди, відверті розмови, диспути, лекції, тематичні вечори, зустрічі свят народного календаря, благодійні заходи, створення альманахів з історії родоводу, вечорниці тощо.

Формування морально-етичних цінностей у спортсменів бойового хортингу

Глибинний зміст виховання у системі бойового хортингу – це науково обґрунтована система загальнокультурних і національних цінностей та відповідна сукупність соціально значущих якостей особистості, що характеризують її ставлення до суспільства і держави, інших людей, природи, мистецтва, самої себе. Система цінностей і якостей особистості розвивається і виявляється через її власне ставлення.

Ціннісне ставлення спортсменів до суспільства і держави виявляється у патріотизмі, національній самосвідомості, правосвідомості, політичній культурі та культурі.

Ціннісне ставлення до людей виявляється у моральній активності особистості, прояві чуйності, чесності, правдивості, працелюбності, справедливості, гідності, милосердя, совісті, терпимості до іншого, миролюбності, доброзичливості, готовності допомогти іншим, обов'язковості, добросовісності, ввічливості, делікатності.

Ціннісне ставлення спортсменів до природи формується у процесі екологічного виховання і виявляється у таких ознаках: усвідомленні функцій природи в житті людини, самоцінності природи; почутті особистої причетності до збереження природних багатств, відповідальності за них; здатності особистості гармонійно співіснувати з природою.

Ціннісне ставлення учнів бойового хортингу до мистецтва формується у процесі естетичного виховання і виявляється у відповідній ерудиції, широкому спектрі естетичних почуттів, діях і вчинках, пов'язаних з мистецтвом. Особистість, якій властиве це ставлення, володіє системою елементарних мистецьких знань.

Ціннісне ставлення спортсменів до праці є важливою складовою змісту виховання особистості. Воно передбачає усвідомлення учнівською молоддю соціальної значущості праці, розвинену потребу в трудовій активності, ініціативність, схильність до

підприємництва; розуміння економічних законів і проблем суспільства та засобів їх розв'язання, готовність до творчої діяльності.

Ціннісне ставлення до себе передбачає сформованість у зростаючої особистості спортсмена вміння цінувати себе як носія фізичних, духовних та соціальних сил. Воно є важливою умовою формування в учнівської молоді активної життєвої позиції.

Ціннісне ставлення спортсмена бойового хортингу до свого фізичного «Я» – це вміння особистості оцінювати свою спортивну підготовленість, зовнішність, тілобудову, поставу, розвиток рухових здібностей, фізичну витривалість, високу працездатність, функціональну спроможність, здатність відновлювати сили після фізичного навантаження, вольові риси.

Ціннісне ставлення спортсмена до свого психічного «Я» передбачає вихованість у нього культури пізнання власного внутрішнього світу – думок, переживань, станів, намірів, прагнень, цілей, життєвих перспектив, ідеалів, цінностей, ставлень.

Ціннісне ставлення до свого соціального «Я» виявляється у таких ознаках: здатності орієнтуватися та пристосуватися до нових умов життя, конструктивно на них впливати; визначенні свого статусу в соціальній групі, налагодженні спільної праці з дорослими та однолітками; вмінні запобігати конфліктам, справедливому і шляхетному ставленні до інших людей.

Моральне виховання спортсменів – виховна діяльність клубу бойового хортингу, школи, сім'ї з формування в учнів моральної свідомості, розвитку морального почуття, навичок, умінь, відповідної поведінки. Морально-етичне виховання спортсменів розпочинається в сім'ї, продовжуючись у процесі соціалізації особистості. Його основу складають загальнолюдські та національні цінності, моральні норми, які є регуляторами взаємовідносин у суспільстві [95–99]. Серед таких норм – гуманізм і демократизм, що відображаються в ідеалі вільної людини з високорозвиненим почуттям власної гідності, поваги до гідності іншої людини. Моральне виховання передбачає формування у спортсменів почуття любові до батьків, Вітчизни, правдивості, справедливості, чесності, скромності, милосердя, готовності захищати слабших, шляхетного ставлення до жінки, благородства, інших чеснот.

Морально-етичне виховання у системі бойового хортингу характеризують поняття: мораль, моральний ідеал, моральний кодекс, моральні норми, моральні переконання, почуття та якості.

Мораль – система ідей, принципів, законів, норм і правил поведінки та діяльності, які регулюють гуманні стосунки між людьми.

Мораль виконує пізнавальну, оціночну, виховну функції, а її складовими є моральна свідомість, моральна діяльність, моральні відносини. Норми і принципи моралі, моральні ідеали та почуття становлять систему моралі, яка складає основу, життєву позицію особистості.

Моральний ідеал – образ, що втілює в собі найвищі моральні якості, є взірцем, до якого слід прагнути.

Це той взірець моральної досконалості, який спонукає спортсменів до саморозвитку і на який зорієнтований виховний процес всієї системи бойового хортингу.

Моральна норма – вимога, яка визначає обов'язки спортсменів щодо навколишнього світу, конкретні зразки, які орієнтують поведінку особистості, дають змогу оцінювати й контролювати її.

Возведена в систему сукупність загальнолюдських моральних норм спортсменів утворює «Етичний кодекс бойового хортингу». Якщо мораль є суб'єктивним уявленням спортсмена про добро та зло, то практична його діяльність щодо творення добра, спонукана внутрішніми мотивами («голосом совісті») постає як моральність.

Моральність – втілення у практичній діяльності спортсменів моральних переконань, моральних ідеалів, норм, почуттів та принципів. Моральні переконання – стійкі, свідомі моральні уявлення людини (норми, принципи, ідеали), відповідно до яких вона вважає за потрібне діяти так і не інакше. Моральні почуття – стійкі переживання у свідомості спортсмена, які є основою його вольових реакцій у різних ситуаціях, його суб'єктивне

ставлення до себе, інших людей, окремих явищ суспільного життя, суспільства загалом. Моральні якості – типові риси поведінки особистості.

Основа морального виховання становить етика (від грец. *ethika* – звичка, звичай) – філософська наука про мораль, її природу, структуру та особливості походження й розвитку моральних норм і взаємовідносин між людьми. Вона досліджує моральні категорії, в яких втілені моральні принципи, норми, оцінки, правила поведінки. Сукупність етичних проблем охоплюють питання про те, як має чинити людина (нормативна етика), а також теоретичні питання про походження і сутність моралі.

Дисциплінованість, організованість – суттєві ознаки моральної вихованості та культури спортсменів. Основою дисципліни є поєднання методів переконання з метою формування свідомості і розумної вимогливості.

Це суттєва передумова для опанування вміннями і звичками моральної поведінки.

Основні якості моральності формуються в ранньому дитинстві на основі так званого соціального успадкування. Вирішальною у цьому є роль батьків: їх поведінка, цілеспрямований вплив на особистість дитини. Особливо важливо задіяти в моральному вихованні можливості усіх соціальних інституцій: клубу, федерації бойового хортингу, де тренується і виховується спортсмен; сім'ї, цілеспрямований вплив її на формування моральних цінностей дитини; педагогічну діяльність дошкільних виховних закладів; освітньо-виховну діяльність загальноосвітніх навчально-виховних закладів (шкіл, ліцеїв, гімназій); діяльність професійних навчально-виховних закладів (професійно-технічних училищ, закладів вищої освіти); засобів масової інформації (радіо, телебачення, кіно, газет тощо); діяльність мистецьких закладів (театрів, музеїв, консерваторій, клубів, будинків культури тощо); соціально-виробничу діяльність громадян на підприємствах, в організаціях.

У морально-етичному вихованні, як і будь-якому іншому різновиді виховання, не можна абсолютизувати або недооцінювати жодного із засобів. Тільки оптимальне їх поєднання з урахуванням індивідуальних особливостей учнів бойового хортингу забезпечить очікуваний результат. Головне – забезпечити цілеспрямованість, єдність й узгодженість дій усіх соціальних інституцій, які мають вплив на особистість.

Дотримання моральних норм співжиття потребує самоорганізації, самодисциплінованості спортсмена. У її формуванні велике значення має навчально-виховний процес у клубі бойового хортингу. Спортивна дисципліна – це дотримання учнями спортивної секції бойового хортингу правил поведінки в закладі та за його межами, чітке й організоване виконання ними своїх обов'язків, дотримання традицій тощо. Свідома дисципліна учня бойового хортингу виявляється в суворому, неухильному виконанні суспільних принципів і норм поведінки, ґрунтується на почутті обов'язку та відповідальності.

Обов'язок – усвідомлення особистістю громадських і моральних вимог.

Відповідальність спортсмена – якість особистості, що характеризується прагненням і вмінням оцінювати свою поведінку з точки зору користі або шкоди для суспільства, порівнювати свої вчинки з суспільними нормами, законами.

У вихованні в учнів бойового хортингу свідомої дисципліни, почуття обов'язку і відповідальності важливою є спільна робота тренерів, вчителів і вихователів, спрямована на засвоєння учнями правил поведінки в спортивній секції, школі, їх прав та обов'язків, формування в них потреби постійно дотримуватися їх, створення оптимальних умов для свідомої діяльності, а головне – постійний тактовний контроль за поведінкою спортсменів, чіткі та безкомпромісні вимоги. Вимогливість і суворість тренера, вчителя мають бути доброзичливими. Він повинен розуміти, що учень може робити помилки через брак життєвого досвіду або з інших причин. Тому педагог бойового хортингу має вміти прощати помилки, допомагати спортсменам знаходити оптимальні рішення у складних життєвих ситуаціях.

Для досягнення цілеспрямованого педагогічного впливу на учнів бойового хортингу, тренер, педагог має володіти методами організації їх діяльності. Вони дають змогу спиратися на безпосередню участь спортсмена у повсякденній діяльності, її стосунки з оточенням, емоційну сферу спілкування. Втілюючись у будь-якому виді діяльності, такі методи є

джерелом морального досвіду, формування моральних мотивів поведінки у спортсменів бойового хортингу. До цієї групи методів належать: педагогічна вимога, громадська думка, вправи і привчання, прогнозування, створення виховних ситуацій.

Педагогічна вимога тренера з бойового хортингу – педагогічний вплив на свідомість учнів з метою спонукати їх до позитивної діяльності або гальмування негативних дій і вчинків.

Без щирої, переконливої, гарячої і рішучої вимоги не можна починати виховання колективу бойового хортингу. Вимога впливає не тільки на свідомість, а й активізує волюві якості спортсменів, перебудовує мотиваційну і почуттєву сфери діяльності в потрібному напрямі, сприяє виробленню позитивних навичок і звичок поведінки. З дорослішанням учнів бойового хортингу, відповідно мають зростати вимоги до них. Ігнорування цього не сприяє становленню особистості. Водночас, вимога має бути справедливою. За такої умови спортсмен без спротиву сприйматиме її та зацікавлено виконуватиме. Завищена, дріб'язкова, формальна або суб'єктивістська, яка є наслідком особистих примх педагога бойового хортингу, вимога втрачає мобілізуючу роль, виховне значення, сприймається як несправедливість, результат упередженого ставлення. Ефективність вимоги залежить і від того, наскільки систематичною і послідовною вона є. За чітких умов формулювання спортсмени постійно намагатимуться дотримуватися її, навіть якщо ніхто не нагадуватиме їм про це. Непослідовність, різноспрямованість вимог лише дезорієнтуватиме їх.

Громадська думка є також методом виховного впливу і результатом виховання. Особиста думка є складовою громадської. Тому основним завданням при використанні цього методу є формування думки спортсмена: системи поглядів, оцінних суджень, уміння висловлюватися, вести полеміку, критикувати і сприймати критику, прислухатись до думки інших, зіставляти, аналізувати їх, захищати свою думку і на цій основі втілювати її в загальну, відповідно вирізняючись на фоні загального судження як індивідуальність. За цієї умови громадська думка виконує формувальну, виховну функцію.

Громадська думка є опорою у намаганні педагогічного колективу бойового хортингу утверджувати норми моралі, сприяє активізації дій учнівського колективу спортивної секції бойового хортингу, допомагає усвідомити спортсменам значення певного виду діяльності, підвищує її ефективність, робить набутком усього колективу кращі зразки поведінки. Вона має бути колективною вимогою, формуватися заздалегідь, не чекаючи прояву негативного явища, бути спрямованою на тих, хто з нею рахується. Її обережно використовують до учнів з підвищеною емоційністю (не критикувати, а показувати вихід зі складного становища).

Ефективність використання громадської думки як виховного методу системи бойового хортингу залежить від макросфери (соціальної дійсності, засобів масової інформації) та мікросфери (колективу, групи, окремої особистості), а також особливостей діяльності спортивного колективу бойового хортингу, індивідуально-психологічних характеристик учнів, які складають цей колектив.

Існують різні способи формування громадської думки. Найпоширенішим є забезпечення єдиних педагогічних вимог до спортсменів. Доцільно стимулювати учнів у культурі формулювання своєї думки (дипломатичність, коректність), критично, самостійно оцінювати думки та явища, аргументовано обстоювати власну позицію тощо.

Вправління – виконання спортсменом певних дій з метою вироблення і закріплення необхідних навичок та позитивних форм поведінки.

У навчальному закладі спортсмен щоденно вправляється у виконанні розпорядку дня і вимог шкільного режиму, навчальній і трудовій діяльності. Якщо у кожній сфері життєдіяльності він відчуватиме чіткі вимоги щодо виконання своїх обов'язків, це створить умови для щоденного вправління в позитивній поведінці, вироблятиме у нього відповідні навички і звички. На практиці неможливо заздалегідь змоделювати виховні ситуації на всі випадки життя. Але слід подбати про достатню кількість доступних вправ для формування потрібних навичок і вмінь поведінки спортсменів.

У педагогічній практиці бойового хортингу не завжди є можливість і потреба очікувати, поки учень сам почне свідомо виконувати вимоги, яких він повинен дотримуватись з

першого дня перебування у клубі бойового хортингу. Поки він усвідомить доцільність, справедливість і необхідність вимог, почне дотримуватися їх, його слід тактовно і неухильно привчати належно поводитися в конкретних життєвих ситуаціях. На перший план у таких ситуаціях виходить метод привчання.

Привчання – організація планомірного і регулярного виконання спортсменами певних дій з метою перетворення їх на звичні форми суспільної поведінки.

Методи вправ і привчання взаємозв'язані, адже спрямовані на засвоєння спортсменами соціального досвіду, формування у них системи вмій і навичок. Практика свідчить, що особистість швидко засвоює норми і правила поведінки у суспільстві, але в конкретній діяльності учні бойового хортингу відчують значні труднощі через брак умінь і навичок. Тому у вихованні потрібна система доцільних вправ, спрямованих на створення виховних ситуацій, які мають конкретний життєвий сенс. Наприклад, не можна виховати в спортсмена почуття сміливості лише через заучування поняття «сміливість». Потрібна система вправ, спрямованих на подолання внутрішніх бар'єрів страху в конкретних ситуаціях.

Вправляння учня бойового хортингу в позитивних діях і вчинках відбувається і завдяки використанню доручень спортсменам, виконання яких, потребуючи відповідних дій, вчинків, формуватиме у них відповідні навички і звички.

Застосування цього методу передбачає врахування індивідуальних особливостей спортсменів. Добираючи доручення, дбають, щоб його виконання сприяло розвитку у спортсменів потрібних якостей. Наприклад, неорганізованим дітям доручають організувати справу, яка потребує ініціативи, зібраності. Одержавши доручення, учень бойового хортингу повинен усвідомити його важливість для колективу і для себе щодо самоорганізації та самоактивізації. Але доручення має бути адекватним його можливостям. Надто спрощене завдання викликає надмірну впевненість, непосильне – підриває віру у власні сили і можливості. З часом доручення ускладнюють за змістом і методикою його виконання. Тренер з бойового хортингу не тільки доручає учневі певне завдання, а й допомагає йому їх виконувати, доводити справу до кінця. За тривалістю доручення поділяють на постійні та епізодичні. Постійні доручення доцільно давати спортсменам, які мають необхідний досвід у їх виконанні, розвинене почуття відповідальності.

Ефективність доручення як методу виховання значною мірою залежить від організації контролю за його виконанням. Недостатній контроль сприяє формуванню безвідповідальності. Контроль може бути індивідуальним з боку педагога або фігурувати у формі звіту спортсмена на зборах колективу, засіданні його активу. Важливо, щоб якість виконання доручення, старання учня при цьому були адекватно оцінені.

Прогнозування – передбачення ситуацій (обставин, процесів, явищ, подій), які раніше не мали місця, але можливі у перспективі.

Прогнозування здійснюють в усіх сферах діяльності (спортивній, сімейно-побутовій, науковій, економічній тощо). Воно виражається у проектуванні, моделюванні, плануванні, висуненні гіпотез, різноманітних передбачень, сприяє досягненню певної мети, результат якої залежить від мудрості та досвіду прогнозиста. Під час прогнозування важливо враховувати інтереси, потреби, нахили кожного спортсмена. Якщо життя дітей насичене цікавими справами, всі вони згідно з їх інтересами визначають улюблені справи. Поступово учень бойового хортингу сам навчиться передбачати індивідуальні перспективи. Прагнення до досягнення перспектив наповнює життя спортсменів доцільним змістом, формує в них внутрішню потребу дотримуватись правил суспільної поведінки.

Комплексний підхід до формування морально-етичних цінностей спортсменів бойового хортингу

У практичній технології ідея цілісності виховного процесу системи бойового хортингу реалізується шляхом комплексного підходу. Комплексність – це єдність цілей, завдань, змісту, методів і форм виховного впливу і взаємодії. Комплексний підхід до виховання спортсменів виконує одночасно декілька функцій:

- 1) орієнтує побудову системи виховання на цілісну особистість, а не на окремі її якості;

2) сприяє всебічному розвитку особистості, який є результатом комплексного вирішення виховних завдань;

3) сприяє гармонійному розвитку особистості шляхом здійснення єдності і взаємозв'язку всіх напрямів виховання, їх певного співвідношення і супідрядності;

4) сприяє ефективності виховання: одночасне вирішення не однієї, а декількох виховних завдань, природно, піднімає його результативність.

Між виховними впливами існують десятки, сотні, тисячі залежностей і обумовленостей. Ефективність виховання спортсменів врешті-решт визначається тим, що ці залежності й обумовленості враховуються, точніше, здійснюються на практиці.

Технології виховання системи бойового хортингу реалізують основні функції комплексного підходу за такими ознаками:

1. Вплив на свідомість, почуття і поведінку спортсменів.

2. Органічне поєднання виховання (зовнішнього педагогічного впливу) і самовиховання особистості.

3. Єдність та координація виховних зусиль усіх соціальних інститутів і об'єднань, які займаються вихованням спортсмена: сім'ї, школи, колективів і груп, засобів масової інформації, літератури, мистецтва, органів правопорядку тощо.

4. Використання системи конкретних виховних справ, які одночасно вирішують завдання інтелектуального, фізичного, патріотичного, морального, естетичного й екологічного виховання спортсменів у єдиному виховному процесі.

5. Системний підхід до процесу виховання – послідовності і супідрядності всіх компонентів виховання, їх взаємозв'язків і взаємовпливу.

6. Урахування зовнішніх і внутрішніх факторів, які сприяють чи перешкоджають одержанню найоптимальніших результатів виховної роботи. У виховному процесі, що протікає у формі взаємопов'язаної діяльності тренерів з бойового хортингу і спортсменів, у ролі таких причин (факторів) виступають:

а) уже сформований спосіб життя спортсмена, який може сприяти розвитку запланованих якостей або (за певних умов) перешкоджати йому;

б) умови життя, які спричиняють становлення певного способу життя у межах різних регіонів: національні особливості (національна психологія, характер, свідомість, світогляд) найближчого оточення спортсмена; традиції, звичаї, обряди; особливості географічного і природного середовища;

в) засоби масової інформації і популяризації;

г) рівень розвитку й умови життя колективу бойового хортингу, які безпосередньо впливають на особистість спортсмена (виховна система, що склалася у ньому, громадська думка, ціннісні орієнтації, моральні норми, психологічний клімат);

д) норми взаємин, що склалися у первинних колективах, позиція учня у системі колективних відносин;

є) індивідуальні особливості спортсмена.

Висновок. Проведена експериментальна робота показала, що організація фізичної підготовки спортсменів бойового хортингу на основі застосування спеціально орієнтованих на майбутню спортивну діяльність виховних методик морально-етичного спрямування і надбання спортсменами позитивних цінностей бойового хортингу, вивчення спеціальних прийомів і дій залежить від якості і послідовності проведення ряду конкретних педагогічних заходів індивідуального та колективного характеру, об'єднаних в єдину науково обґрунтовану програму підготовки спортсменів, виховання їх як гідних членів суспільства.

Перспективи подальшого дослідження. Подальша робота над морально-етичним вихованням, розвитком позитивних якостей характеру, формуванням ціннісних орієнтацій спортсменів у процесі занять бойовим хортингом та залучення їх до здорового способу життя у констатувальному, формувальному та контрольному експериментах буде конкретизована в результатах дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.
4. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
5. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрмоєнко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.
6. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.
7. Боднарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
8. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
9. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.
10. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук, // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.
11. Вехтєв В. В. Бойовий хортинг у військовому мистецтві / В. В. Вехтєв, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 827–840.
12. Ганчева В. І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять / В. І. Ганчева, Е. А. Єрмоєнко, Г. А. Коломоєць // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 667–682.
13. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук, // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.

14. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрмоєнко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
15. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.
16. Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Грищук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.
17. Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної, функціональної підготовки студентів, курсантів і слухачів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / В. Л. Грищук, Е. А. Єрмоєнко // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 537–544.
18. Грищук В. Л. Службовий обов'язок та етичні цінності правоохоронців як результат виховання у системі бойового хортингу / В. Л. Грищук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 80–101.
19. Деркач О. В. Розвиток фізичних якостей у співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу за методом функціонального тренування / О. В. Деркач, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 384–403.
20. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.
21. Єрмоєнко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.
22. Єрмоєнко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрмоєнко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 195–215.
23. Єрмоєнко В. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.
24. Єрмоєнко Е. А. Аналіз навчально-тренувального арсеналу бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 435 с.
25. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг. Програма спортивної секції для учнів старшого шкільного віку 10–11 класів : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 102 с.
26. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.
27. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.

28. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників державних правоохоронних органів : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 222 с.
29. Єрмоєнко Е. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 32–41.
30. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 215–225.
31. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 273–287.
32. Єрмоєнко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.
33. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей відомчих закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 128–138.
34. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.
35. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як система формування готовності співробітників правоохоронних органів до дій в екстремальних ситуаціях / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 110–128.
36. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як чинник формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді / Е. А. Єрмоєнко, І. В. Кузора // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /фізична культура і спорт/». – 2020. – Вип. 8 (128) 20. – С. 61–69.
37. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
38. Єрмоєнко Е. А. Виховання наполегливості у школярів 6–7 років у процесі занять хортингом : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Едуард Анатолійович Єрмоєнко. – К., 2016. – 222 с.
39. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /Фізична культура і спорт/». – 2019. – Вип. 10 (118). - 2019. – С. 49-56.
40. Єрмоєнко Е. Виховна система бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 161–177.
41. Єрмоєнко Е. Військово-патріотична програма та прикладний хортинг / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання НАПН України, Українська федерація хортингу. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 10–19.
42. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
43. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
44. Єрмоєнко, Е. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу / Е. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету

імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. - Вип. 10 (80) 16. - С. 38-44.

45. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт/». – Вип. 11 (119). - 2019. – С. 71-79.

46. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфе., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.

47. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К.: ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.

48. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.

49. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.

50. Єрмоєнко Е. А. Методичні плани навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 75 с.

51. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом [Електронний ресурс] / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт /» – 2020. – Вип. 3(123). – С. 47–56. – Режим доступу : [https://doi.org/10.31392/NPU-ps.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-ps.series15.2020.3(123).09).

52. Єрмоєнко Е. А. Організація дитячого гуртка з бойового хортингу у закладах позашкільної освіти для вихованців 5–7 років : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2020. – 158 с.

53. Єрмоєнко Е. Основоположні принципи бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 22–31.

54. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.

55. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.

56. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.

57. Єрмоєнко Е. А. Програма навчально-тренувальних занять з бойового хортингу для спортсменів юнацького, кадетського та юніорського віку / Е. А. Єрмоєнко // Збірник навчальних програм з бойового хортингу : навч.-метод. посіб. / Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – С. 52–127.

58. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.

59. Єрмоєнко Е. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 188–205.
60. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
61. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
62. Єрмоєнко Е. А. Удосконалення професійних компетентностей тренера-викладача з бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2021. – 274 с.
63. Єрмоєнко Е. А. Фізичне самовдосконалення особистості підлітків, які займаються бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 377–385.
64. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
65. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
66. Єрмоєнко Е. Формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді на заняттях хортингом у навчальних закладах / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2016. – Вип. 6. – С. 115–123.
67. Єрмоєнко Е. А. Хортинг : навчальна програма гурткової (секційної) роботи для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Єрмоєнко Едуард Анатолійович. - Київ : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
68. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
69. Єрмоєнко Е. А. Хортинг для здоров'я учнівської молоді : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 611 с.
70. Єрмоєнко Е. А. Хортинг для старшокласників : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України. – К. : Паливода А. В., 2020. – 229 с.
71. Єрмоєнко Е. А. Хортинг у житті школяра : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 500 с.
72. Зверев А. В. Бойовий хортинг у методиках вдосконалення силових якостей спортсменів різних вікових груп / А. В. Зверев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 593–603.
73. Зуб Р. В. Бойовий хортинг та його духовно-виховне призначення / Р. В. Зуб, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 04–05 січня 2021 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. – Ч. 3. – С. 873–893.
74. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
75. Карасевич С. А. Бойовий хортинг як засіб морально-етичного виховання особистості / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 346–357.
76. Карасевич С. А. Дитячо-юнацька програма оздоровчих занять з бойового хортингу для школярів : метод. посіб. / С. А. Карасевич, М. М. Дорошенко, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 188 с.
77. Кіблицький Р. В. Бойовий хортинг: концептуальні засади розвитку і популяризації в Україні / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 502–514.

78. Коломоєць Г. А. Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів / Г. А. Коломоєць, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Деревянко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 776–793.
79. Колос М. А. Бойовий хортинг: швидко-силова підготовка та оптимізація управління навчально-тренувальним процесом / М. А. Колос, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Сидоренко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 493–502.
80. Кузора І. В. Військово-патріотична програма бойового хортингу / І. В. Кузора, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 840–852.
81. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
82. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.
83. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
84. Ляховець О. О. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку / О. О. Ляховець, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 305–315.
85. Остапенко О. І. Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби / О. І. Остапенко, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 638–652.
86. Петрочко Ж. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. Петрочко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.
87. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Мін-во молоді та спорту України, Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
88. Полторацький С. С. Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу / С. С. Полторацький, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 538–550.
89. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
90. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
91. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.
92. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
93. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Бутко, // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–

15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.

94. Тішин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тішин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.

95. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.

96. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.

97. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.

98. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.

99. Savchenko A. Combat horting – educational practice for young people / A. Savchenko, E. Yeromenko // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 88–95.

Yeromenko E. A.

University of the State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, Ukraine

Value orientations of combat horting athletes for a healthy lifestyle

***Abstract.** In this scientific article the directions of improvement of educational technologies concerning formation of the value relation to the vital activity at pupils of sports sections of combat horting are considered. It is noted that high spiritual values (self-worth of the human person, the priority of the spiritual over the material, care for the neighbor, spiritually and physically healthy family) and moral (sense of responsibility in solving personal and socially important life problems) values in the field of combat horting the basis for the formation of ideas about a healthy lifestyle, which creates a student of combat horting samples of values to combat horting as a means of physical culture. Emphasis is placed on the need to increase the professionalism and efficiency of athletes through the value of training and competition. Elements of formation of moral and ethical qualities of schoolboys and students who are engaged in combat horting are allocated. The directions of increase of sports preparation through improvement of physical qualities are shown: force, endurance, speed, dexterity, flexibility, and also educational system of fighting horting. Methodical recommendations on adjustment of the program of comprehensive moral and spiritual education of combat horting athletes of different age groups and acquisition by them of positive value orientations are given.*

***Key words:** value orientations, combat horting, healthy lifestyle, human personality, physical education, spiritual values.*

Наукове видання

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

(українською, англійською та російською мовами)

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

04–05 січня 2021 р., м. Ірпінь, Університет ДФС України

Частина 2

Колектив авторів
Друкується в авторській редакції

Упорядник: Е. А. Єрмоменко

Підписано до друку 12.01.2021 р.
Формат 84x108/16
Умов. друк. арк. 163,80

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0239
Наклад 50 пр.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України.
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**